

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ภายใต้บริบทเมืองมรดกโลก
กับการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพภายในเขตอนุรักษ์
เมืองหลวงพระบางในช่วงปี 1998 – 2001

ชื่อผู้เขียน นายราชน อินทวงศ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาควิทยา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัยฎางค์ โปราณานนท์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. โกสุมภ์ สายจันทร์	กรรมการ
อาจารย์วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงในด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในเมืองหลวงพระบางระหว่างปี 1998-2001 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลอันก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเมืองหลวงพระบาง 3) เพื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์จากการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเมืองหลวงพระบาง 4) เพื่อหาแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ของมรดกโลกกับการเปลี่ยนแปลงภายในเขตอนุรักษ์เมืองหลวงพระบาง

วิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหนังสือ ด้วยการใช้แบบสอบถามจำนวน 62 ชุด กับผู้อาศัยในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ 62 อาคาร และการสัมภาษณ์บุคคลอันได้แก่ ผู้ที่อาศัยในเขตเมืองเก่า(ZPP-UA) ผู้ที่อาศัยในเขตประวัติศาสตร์ (ZPP-UB) กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นหลวงพระบาง กลุ่มพระสงฆ์ที่อาศัยในศาสนสถานภายในเขตเมืองเก่า กลุ่มองค์กรพัฒนาภาคเอกชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่เคยเดินทางมาที่หลวงพระบางในช่วงก่อนปีค.ศ.1998 หรือในช่วงปีค.ศ.1998-2001

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของเมืองหลวงพระบางในการก้าวมาเป็นมรดกโลกนั้นเกิดมาจากปัจจัยทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ที่ดำเนินต่อเนื่องมาตั้งแต่ยุคที่สยามยึดครองลาวช่วงค.ศ.1779-1893 ต่อมาลาวก็ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสช่วงค.ศ.1893-1945 และยังมีช่วงของสงครามการต่อต้านคอมมิวนิสต์กับสหรัฐอเมริกาที่ยืดเยื้อกว่าสิบปี

หลังจากที่ลาวได้รับเอกราชและสงครามสงบลง สปป.ลาวได้ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างหนัก สปป.ลาวได้พยายามแก้ปัญหาด้วยการใช้แนวทางเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม แต่ก็ต้องล้มเหลว จนในที่สุดก็หันมาใช้ “นโยบายจินตนาการใหม่” โดยเริ่มใช้ในป.ศ.1986 ด้วยการยอมรับระบบทุนนิยม อาจกล่าวได้ว่าการที่หลวงพระบางได้เป็นเมืองมรดกโลกนั้นก็คือรูปแบบหนึ่งของทุนนิยม

หลวงพระบางในฐานะการเป็นเมืองมรดกโลกนั้นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ห้องกรมรดก ที่งานหลักคือเรื่องทางสถาปัตยกรรมของอาคารและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของตัวเมือง การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพระหว่างปี 1998 – 2001 ได้แก่ การกำหนดวัสดุในการซ่อมแซมหลังคา โดยอาคารที่ขึ้นทะเบียนอนุรักษ์จะได้รับเงินช่วยเหลือครึ่งหนึ่ง ในส่วนของการทำรั้วของตัวอาคารก็ควรเป็นรั้วไม้หรือไม้ไผ่ เป็นต้น และก่อนที่จะซ่อมแซม ผู้ที่เป็นเจ้าของตัวอาคารจะต้องไปยื่นคำร้องที่ห้องกรมรดก

ด้านที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนหลวงพระบางที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์นั้น ได้พบว่า คนส่วนใหญ่พอใจกับการที่หลวงพระบางได้เป็นเมืองมรดกโลก โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำอาชีพค้าขายและมีกิจการในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เพราะเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์โดยตรง แต่ก็มีคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องเสียประโยชน์ จากการที่ทางการต้องการให้ย้ายออกไปจากพื้นที่ในส่วนที่เป็นเขตธรรมชาติ และในพื้นที่ที่ทางการต้องการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

ในความซับซ้อนทางด้านกายภาพที่รวมอยู่กับวิถีชีวิตของผู้คนนั้น พบว่ามี 3 ปัจจัยหลักที่ครอบคลุมความเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคตของหลวงพระบาง นั่นคือ ปัจจัยจากหน่วยงานที่มีอำนาจรับผิดชอบ ได้แก่ห้องกรมรดกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ของตัวเมือง ได้แก่การเป็นเมืองในหุบเขา ทำให้การรับข่าวสารภายนอกต้องใช้จากรับสัญญาณดาวเทียม และการที่หลวงพระบางเป็นเมืองที่โอบล้อมไว้ด้วยแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน และมีหนองน้ำเป็นจำนวนมาก และปัจจัยด้านพื้นที่ใช้สอยอันเกี่ยวพันกับเรื่องทางวัฒนธรรม ได้แก่ วัดและบ้าน

การศึกษาเรื่องนี้ชี้ข้อเสนอแนะว่า ในการดำเนินการของหน่วยงานรัฐควรได้คำนึงถึงความต้องการของชาวบ้าน โดยน่าที่จะเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และสิ่งที่สำคัญมากคือ การดูแลรักษาด้านสภาวะแวดล้อมของหลวงพระบาง

Thesis Title The Relations Between Preservation Under World Heritage's Context and Physical Changes in Luang Prabang Preservation Area During the Years 1998-2001

Author Mr. Rachan Inthawong

M.A. Regional Studies

Examining Committee

Asst. Prof. Usdanka Porananond	Chairman
Assoc. Prof. Dr. Kosum Saichan	Member
Lect. Waroralun Boonyasurat	Member

Abstract

The purposes of this study are 1) to study the trajectory of physical changes of Luang Prabang between 1998-2001 2) to analyze the influential factors of changing of Luang Prabang 3) to analyze the interest groups and some groups who loss benefits from Luang Prabang changes 4) to find out the trends of relationship between World Heritage conservation and the dimensions of changing in the preservation area of Luang Prabang.

The method of this study divides 2 parts are to collect information from literary documents and books by 62 questionnaires filling up by habitants in preservation area living in 62 buildings ,also interview the people in old town(ZPP-UA),historical area(ZPP-UB),government officials , monks ,NGOs and tourists who ever traveled before 1998 or during 1998-2001.

The results of this study found that the political and economic factors affected the changing of Luang Prabang to be the World Heritage, as continuously Siam conquered Lao in 1779-1893, then under France colonial for 1893-1945 and the war against Communism more than 10 years with U.S.A. and Thai governments.

During the Lao PDR had be peaceful, the Lao PDR has faced with extremely economic problems and was not success to solve with socialist policy. Finally, the Lao PDR turn to run capitalism policy under named 'New Economic Mechanism' since 1986. **It is said that the World Heritage of Luang Prabang is one form of capitalism.**

Luang Prabang as World Heritage is run and responded by government office named 'The Heritage House' especially architecture forms of buildings and environment of city. The physical changes between 1998-2001, for ex. the order of using materials for roofs and the registered buildings were subsidized half of expenses and the fence should be decorated by bamboo etc. First of all, buildings owner must apply asking forms at The Heritage House.

This study found that most of people in preservation area satisfy with Luang Prabang as the World Heritage especially merchants and people who make benefits from tourists. In other side, some would loss benefits by commanding to move out from their land which located on the natural area and useful government land.

Moreover, the complexity of physical sites combined with life styles of people discovered 3 factors covering Luang Prabang changes nowadays and in the future. They are government offices; the Heritage House and related organizations, geography of the city; as Luang Prabang is the valley city so the satellite dish is efficiency communication as well as encircled by Mae Khong and Khan river included small ponds and cultural spaces as temples and house.

It is recommended that the officials should concern more stakeholders to participatory develop. And the crucial importance is to pay more attention on the environment of Luang Prabang.